

Projektbeskrivelse vedrørende Fastholdelse af udenlandske studerende

Arbejdsgruppe

Ane Marie Clausen, Regionalforeningssekretær, DI; Paw Jensen, formand 3F, Ringkøbing-Holmsland, Steinar Stefansson, specialkonsulent, Beskæftigelsesregion Midtjylland; Ib Nielsen, Jobcenterchef, Skanderborg; Michael Petterson, Kommunal Jobcenterchef, Ikast Brande; Hans Henrik Pedersen, statslig jobcenterchef, Skive; Bent Mikkelsen, afdelingschef Region Midtjylland

Dato 11.04.2008
Gitte Bundgaard
Tel. +45 8728 5275
gitte.Bundgaard@ru.rm.dk

Side 1

Resume

Stigende beskæftigelse og faldende ledighed har medført udbredt mangel på arbejdskraft i Region Midtjylland, herunder mangel på højtuddannet arbejdskraft.

Der har de seneste år været en stigende tilgang af udenlandske studerende til regionens uddannelsesinstitutioner. De kan, hvis de forbliver i Danmark efter endt uddannelse, bidrage til at dække dansk erhvervslivs og forskningsmiljøernes efterspørgsel på højt kvalificeret arbejdskraft.

Mere end 70 % af de udenlandske studerende er positivt indstillet over for at arbejde i Danmark efter studierne. Og Region Midtjylland har gode forudsætninger for at fastholde de udenlandske studerende. Der er imidlertid også barrierer for fastholdelsen af de udenlandske studerende. Det gælder bl.a. forhold som begrænset kendskab til dansk arbejdspladskultur og det danske sprog. Det er derfor oplagt, at de udenlandske studerende allerede under studierne får den fornødne forståelse for og erfaring med det danske arbejdsmarked. Det kan ske ved, at flere udenlandske studerende får praktikjobs og studiejobs i regionens virksomheder. Praktikjob og studiejob under studiet vil øge mulighederne for, at flere udenlandske studerende søger beskæftigelse i regionens virksomheder efter endt uddannelse, ligesom det giver regionens virksomheder mulighed for at knytte udenlandske studerende tættere til virksomheden med henblik på at styrke fremtidige rekrutteringsmuligheder.

Med dette for øje iværksættes en indsats for at fastholde de udenlandske studerende, der tager en hel uddannelse i Region Midtjylland.

Baggrund og indhold

Baggrund:

En nødvendig forudsætning for vækst og udvikling er, at den fornødne arbejdskraft med de fornødne kvalifikationer er til stede i det fornødne omfang.

Stigende beskæftigelse og faldende ledighed har medført udbredt mangel på arbejdskraft i Region Midtjylland, herunder mangel på højtuddannet arbejdskraft som ingeniører, IT-uddannede, økonomer og videnarbejdere i almindelighed. Det er derfor nødvendigt, at regionen bevidst arbejder med at tiltrække velkvalificeret arbejdskraft. Samtidig er det vigtigt at fastholde den velkvalificerede arbejdskraft, der allerede er i regionen, herunder ikke mindst de udenlandske studerende, der uddanner sig på regionens uddannelsesinstitutioner.

Danske – således også midtjyske - uddannelsesinstitutioner udbyder i stigende omfang hele uddannelser på engelsk. Det har været medvirkende til, at antallet af udenlandske studerende på hele uddannelser i Danmark er steget med over 25 % over en treårig periode¹.

I 2005/2006 var der 5.342 udenlandske studerende i Danmark for at gennemføre en hel uddannelse. 928 tog en kort videregående uddannelse, 888 tog en mellemlang videregående uddannelse, og 3.526 tog en lang videregående uddannelse. Der var endvidere 6.479 udvekslingsstuderende på studie- eller praktikophold af 3-12 måneders varighed.

Flertallet af de udenlandske studerende, der tog en hel uddannelse i Danmark i 2005/2006, læste tekniske, sundheds- og samfundsvidenskabelige uddannelser. De fleste udenlandske studerende kom fra de tre nordiske lande, Norge, Sverige og Island samt fra Kina og Indien.

Knap 20 % af de udenlandske studerende, der tog en kort videregående uddannelse tog den på en uddannelsesinstitution i Region Midtjylland. Knap 40 % af de udenlandske studerende, der tog en hel mellemlang videregående uddannelse i Danmark tog den i Region Midtjylland, og ca. 20 % af de udenlandske studerende, der tog en hel lang videregående uddannelse i Danmark, tog den på en uddannelsesinstitution i Region Midtjylland.

De uddannelsesinstitutioner, der tiltrækker flest udenlandske studerende i regionen, er Århus Universitet², Handelshøjskolen, Ingeniørhøjskolen, Arkitektskolen, Handels- og ingeniørhøjskolen samt Vitus Bering. Men også de tekniske skoler, handelsskolerne, sygeplejeskolerne, landbrugsskolerne samt diverse seminarier har tiltrukket udenlandske studerende.

Med sin stærke koncentration af uddannelsesinstitutioner udmærker Århus sig således ved en høj forekomst af udenlandske studerende. En undersøgelse foretaget af Århus Kommune viser, at internationale studerende på hele uddannelser i Århus fortrinsvist kommer fra Norden og de øvrige EØS-lande. Denne tendens er især fremherskende på de lange og mellemlange videregående uddannelse, hvor det hovedsageligt er studerende fra de nordiske lande, primært Norge, Island og Sverige samt Tyskland, som vælger at tage en hel uddannelse i Århus. Billedet på Handelshøjskolen varierer en smule, da 20 % af skolens internationale studerende kommer fra Polen og 10 % fra Kina³.

¹ kilden er hvis ikke andet fremgår Cirus mobilitetsstatistik. De nyeste tal er fra studieåret 2005/2006 og talmaterialet har en tendens til at undervurdere omfanget af udenlandske studerende lidt.

² Århus universitet fusionerede i 2006/2007 med HIH, Herning, Danmarks Miljøundersøgelser, Danmarks Jordbrugsforskning, Handelshøjskolen i Århus og Danmarks Pædagogiske universitet

³ Internationalisering på de videregående uddannelser – En statusrapport v. Århus Kommune, Erhvervsafdelingen - Borgmesterens Afdeling.

Uden for Århus er det særligt Vitus Bering i Horsens, der udmærker sig ved en høj koncentration af udenlandske studerende. I 2005/2006 var 256 af i alt 888 udenlandske studerende på mellemlange videregående uddannelser således at finde på Vitus Bering i Horsens.

En undersøgelse foretaget af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling i 2005 baseret på en særkørsel fra Danmarks Statistik giver et billede af de udenlandske studerendes tilbøjelighed til at blive i Danmark efter endt uddannelse. Undersøgelsen omfatter alle udenlandske studerende, der i perioden 1992-2002 afsluttede en universitetsuddannelse på kandidatniveau. Ca. 60 % af disse studerende var stadig i Danmark 12 måneder efter afsluttet uddannelse. Fastholdelsesfrekvensen er højst for kandidater inden for humaniora og samfundsvidenskab. Men også kandidater inden for naturvidenskab har ganske høj fastholdelse. De teknisk uddannede civilingeniører har en lidt højere udrejsefrekvens, hvilket hænger sammen med den globale efterspørgsel på naturvidenskabelige forskere og ingeniører. Ca. 1/3 af kandidaterne inden for sundhedsområdet forlader Danmark efter endt uddannelse⁴.

Samlet set peger tallene på, at mange af de udlændinge, der fuldfører en uddannelse i Danmark rent faktisk bliver i Danmark minimum et år efter endt uddannelse, hvilket bl.a. forklares med det forhold at disse studerende har været så længe i landet, at de har opbygget et socialt netværk, der øger tilknytningen til landet.

Med henblik på at fastholde endnu flere af de højt kvalificerede udenlandske studerende i Danmark, efter de har færdiggjort deres studium, er der fra regeringens side taget initiativ til forlængelse af de studerendes opholdstilladelse, hvis de får job på det danske arbejdsmarked. Og de studerende vil gerne arbejde i Danmark. En undersøgelse af Danmark som studieland foretaget i maj 2006 viser, at 73 % af de udenlandske studerende var positivt indstillet over for at arbejde i Danmark efter studierne. Mange af de studerende har endvidere ønske om erhvervsarbejde under studierne og kan motiveres til såvel studentersjobs som længerevarende praktikophold og egentlig fastansættelse i forlængelse af studierne.

Mange virksomheder ønsker at ansætte veluddannet udenlandsk arbejdskraft med kendskab til såvel dansk kultur som hjemlandets sprog og kultur ofte med henblik på eksportfremstød i de pågældende lande. Der er imidlertid ikke nogen institution, der umiddelbart bringer de studerende og virksomhederne sammen, bl.a. fordi der ikke for uddannelsesinstitutioner eller andre er noget nævneværdigt incitament til at foranledige et match mellem udenlandske studerende og virksomheder i regionen.

Indhold:

Nogle af de forhold, der afgør om de udenlandske studerende forbliver i landet efter endt studium, er studierelevant erhvervs erfaring, karrieremuligheder, familieforhold og skatteniveau⁵

Initiativet "Fastholdelse af udenlandske studerende" sættes i værk med dette for øje.

Indsatsen skal bidrage til:

- At de udenlandske studerende tilbydes praktikpladsophold, projektarbejde eller studentersjob i regionens virksomheder
- At de udenlandske studerende tilbydes ordinær beskæftigelse i regionen efter endt studium

Indsatsen kan bl.a. have karakter af en udvidelse af eksisterende erhvervskontaktenheder eller karrierecentre med en indsats målrettet udenlandske studerende. Der er følgende indsatsområder:

⁴ Særkørsel fra Danmarks Statistik for Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

⁵ Ministeriet for Videnskab, Teknologi og udvikling, arbejdsnotat december 2005

- 1.1 Virksomhedsopsøgende arbejde med henblik på etablering af formaliserede aftaler med virksomheder om praktikpladsophold, projektarbejde og studierelevant erhvervsarbejde for udenlandske studerende.

Formålet er dels, at de studerende kan løse løbende opgaver i virksomhederne og dels at udvide virksomhedernes rekrutteringspotentiale ved at tilbyde dem adgang til et netværk af internationale dimittender.

- 1.2 Etablering af mødeforum for virksomheder og internationale studerende.

Det pågældende mødeforum skal være bemandet, så de udenlandske studerende og de danske virksomheder kan hente vejledning, sparring og praktisk bistand i forbindelse med udfærdigelsen af praktikpladsaftaler og aftaler om projektarbejde. Samme mødeforum skal – om nødvendigt – tilbyde de udenlandske studerende støtte og bistand under praktikpladsophold eller projektarbejde.

Det er som sådan et mødeforum, der har karakter af virksomhedernes indgang til de studerende og tilbud om praktisk bistand til de studerende i de perioder, hvor de ikke er på uddannelsesinstitutionen.

- 1.3 Etablering af netværk mellem nuværende og eventuelt også tidligere udenlandske studerende.

Dette netværk skal suppleres af en database med Cv'er over de internationale studerende ved regionens uddannelsesinstitutioner og job af relevans for dem. Formålet er at matche virksomhedernes efterspørgsel på kvalifikationer med de studerende enten i umiddelbar forlængelse af afsluttet studium eller efterfølgende, når de studerende er vendt tilbage til deres hjemland.

- 1.4 Afvikling af temadage for de udenlandske studerende om Danmark, danskerne, dansk virksomhedskultur og efterspørgslen på arbejdskraft
- 1.5 Afvikling af temamøder for regionens virksomheder om ansættelse af udenlandske studerende
- 1.6 Afvikling af karrieremesser, hvor virksomhederne får lejlighed til at præsentere sig selv og deres job af relevans for udenlandske studerende, og hvor lærere, studerende og virksomheder får lejlighed til at udveksle viden og erfaringer
- 1.7 Hjem søgning af midler til projekter, der understøtter indsatsen i forhold til fastholdelse af de udenlandske studerende.

Formål

Formålet med Indsatsområdet "fastholdelse af udenlandske studerende" er:

- at bidrage til udvidelsen af arbejdsstyrken i Region Midtjylland for således at styrke betingelserne for vækst, innovation og velfærd i regionen

Formålet understøtter erhvervsudviklingsstrategiens delmål om etableringen af en regional, kompetent og nyskabende uddannelses- og kompetenceprofil, hvor den nødvendige arbejdskraft har et højt uddannelses- og efteruddannelsesnivea, og hvor alle eksisterende arbejdskraftressourcer anvendes.

Mål

Målet med indsatsområdet "fastholdelse af udenlandske studerende" er:

- at bidrage til, at udenlandske studerende får tilbudt praktikpladsophold, projektarbejde eller studierelevant erhvervsarbejde under studierne
- at understøtte muligheden for at udenlandske studerende tilbydes ansættelse i regionens virksomheder efter endt studium

Indsatsområdet understøtter initiativ 4.6 i Vækstforums handlingsplan med fokus på udvidelse af arbejdsstyrken.

Relation til de 6 kriterier

1. Initiativet har en faglig volumen og er et mega-projekt, der kan favne bredt over brancher, fag, parter og geografi.

Indsatsen for at fastholde udenlandske studerende er en del af et større initiativ med henblik på udvidelse af arbejdsstyrken og er som sådan et megaprojekt. Der skal laves aftaler om praktikpladser, projektarbejde og studierelevant erhvervsarbejde med virksomheder i hele regionen, og udenlandske studerende skal uanset studieretning have adgang til de tilbud, indsatsen giver anledning til. Indsatsen er derfor ingenlunde branchespecifik eller geografisk afgrænset.

2. Initiativet er en styrkelse af og koordineres med igangværende initiativer inden for samme og relaterede områder

Regeringens strategi for Danmark i den globale økonomi "Fremgang, fornyelse og tryghed" (april 2006) præciserer, at der skal udarbejdes en strategi for national profilering og markedsføring af Danmark som uddannelsesland, der kan understøtte uddannelsesinstitutionernes muligheder for at tiltrække højt kvalificerede udenlandske studerende til Danmark. Denne strategi blev offentliggjort i august 2007 og har til formål at tiltrække udenlandske studerende og forskere og således bidrage til at imødekomme danske virksomheders efterspørgsel på kvalificeret arbejdskraft. Indsatsen for at "fastholde udenlandske studerende" understøtter denne strategi.

3. Initiativet har elementer, der bidrager til vækst i yderområder eller anvender yderområdernes særlige styrke og potentiale

Initiativet forventes forankret to steder, og skal tilbydes alle virksomheder i regionen herunder virksomheder i yderområderne.

4. Initiativet har et internationalt perspektiv, der anvender globale muligheder til at styrke den regionale konkurrencekraft

Kampen om de dygtigste vidensarbejdere er global. Alene af den grund er fastholdelsen af de udenlandske studerende, der kommer til regionen et eksempel på, at globale muligheder udnyttes. Men udenlandske videnarbejdere er mere end blot, en arbejdskraftreserve. De udenlandske videnarbejdere har i sig selv en merværdi for offentlige og private virksomheder bl.a. i form af generering af merbeskæftigelse, innovation, internationalisering og øget regional konkurrencekraft.

5. Initiativet gennemføres i et privat-offentligt samarbejde, hvor parternes viden, styrke og potentiale fusioneres til nye løsninger, produkter og ydelser

Initiativet forankres organisatorisk og administrativt i en institution med en bred berøringsflade med udenlandske studerende fra alle studieretninger. De aftaler, der indgås om praktikpladser, projektarbejde og studierelevant erhvervsarbejde, indgås med private og offentlige virksomheder, der også vil være repræsenteret i initiativets følgegruppe.

6. Initiativet har flere finansieringskilder

Initiativet finansieres af regionens erhvervsudviklingsmidler, EU's socialfondsmidler samt andre offentlige og private midler og har som sådan flere finansieringskilder.

Overvågning af initiativets fremdrift

Regionsrådet indgår – som besluttet på mødet i Vækstforum den 13. september 2007 og Regionsrådet den 9. oktober 2007 - en resultatkontrakt, der præciserer hvilke mål og resultatkrav operatøren skal opfylde. Sekretariatet følger op på mål og resultatkrav halvårligt, og opfølgningen forelægges Regionsrådet og Vækstforum. Hvis opfølgningen giver anledning til tvivl om initiativets fremdrift, vil det blive drøftet med operatøren med henblik på en tilpasning af indsatsen.

Målgruppe

Målgruppen er primært de udenlandske studerende og sekundært virksomhederne i Region Midtjylland.

De udenlandske studerende

Danmark og ikke mindst Region Midtjylland har med sin store vækst i nye arbejdspladser⁶ på mange måder gode forudsætninger for at fastholde de udenlandske studerende. Beskæftigelsen og lønniveauet er højt, og der er tale om et familievenligt samfund med høj livskvalitet. Hertil kommer, at de udenlandske studerende har været i landet i flere år og opbygget et netværk og et kendskab til landet. Der er imidlertid barrierer for fastholdelsen af de udenlandske studerende. De har ofte begrænset kendskab til dansk arbejdspladskultur og det danske sprog, da deres studier er afviklet på engelsk. Det er derfor oplagt, at de udenlandske studerende allerede under studierne får den fornødne forståelse for og erfaring fra det danske arbejdsmarked.

Praktikjob og studiejob vil øge mulighederne for, at flere udenlandske studerende efter endt uddannelse vil søge beskæftigelse i danske virksomheder.

Virksomhederne

Mange virksomheder ønsker at ansætte veluddannet udenlandsk arbejdskraft med kendskab til såvel dansk kultur som hjemlandets sprog og kultur ofte med henblik på eksportfremstød i de pågældende lande. Det kan imidlertid være vanskeligt at finde de udenlandske studerende og dimittender, der faktisk er på regionens uddannelsesinstitutioner. Et karrierecenter for udenlandske studerende kan bidrage til at bringe regionens virksomheder og de udenlandske studerende sammen.

Praktikjob og studiejob under studiet vil give regionens virksomheder mulighed for at knytte udenlandske studerende tættere til virksomheden med henblik på et øget rekrutteringspotentiale.

Organisering/aktører

Indsatsen forventes varetaget af erhvervs- uddannelses- og beskæftigelsespolitiske aktører i et bredt anlagt samarbejde med erhvervsorganisationer, myndigheder, uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedets parter m.fl.

Indsatsen skal forankres ledelsesmæssigt og administrativt i en institution, der har en bred kontaktflade til udenlandske studerende fra forskellige uddannelsesretninger og -institutioner, og som tilbyder et internationalt miljø med fokus på uddannelse, beskæftigelse og erhverv. Der skal være tale om en institution, der kan understøtte de udenlandske studerende både under studier, praktikpladsophold og projektarbejde. Der skal endvidere være tale om en institution, der kan bistå de udenlandske studerende i praktiske forhold som bolig og

⁶ 19.863 nye arbejdspladser i perioden 2006 - 2007

papirgange. Endelig skal der være tale om en institution, der kan bedrive virksomhedsopsøgende arbejde.

Det er helt afgørende at indsatsen gennemføres i en tæt dialog med regionens erhvervsliv, beskæftigelsespolitiske aktører og relevante uddannelsesinstitutioner. Dette skal sikres ved, at der etableres en *følgegruppe* bestående af relevante interessenter, f.eks. repræsentanter fra virksomheder, uddannelsesinstitutioner, erhvervsråd og det regionale beskæftigelsesråd. Der bør også være en bred repræsentation af uddannelsesinstitutioner.

Det må forventes, at indsatsen forankres to steder i regionen, men berører virksomheder i hele regionen samt udenlandske studerende ved alle uddannelsesinstitutioner i regionen.

Tidsplan

26. maj	Vækstforum godkender projektbeskrivelsen
Medio juni	Annoncering af indsatsen med henblik på identifikation af operatør (i tilfælde af mere end to relevante operatører vil arbejdsgruppen blive inddraget i udvælgelsen)
Primo august	Ansøgningsfrist for socialfondsansøgning inklusiv ansøgning om regional medfinansiering
1. oktober	Vækstforums godkendelse af operatør og socialfondsansøgning herunder regional medfinansiering med henblik på indstilling til Regionsrådet og Erhvervs- og byggestyrelsen

Effekt

Virksomhedsopsøgende arbejde med henblik på formaliserede aftaler med regionens virksomheder skal give anledning til, at flere udenlandske studerende får praktikjobs og studiejobs i regionens virksomheder. Praktikjob og studiejob samt projektarbejde i forbindelse med studierne vil øge mulighederne for, at flere udenlandske studerende efter endt uddannelse søger beskæftigelse i danske virksomheder, ligesom det vil give danske virksomheder mulighed for at knytte udenlandske studerende tættere til virksomheden med henblik på at styrke fremtidige rekrutteringsmuligheder.

Måltrettet information til de udenlandske studerende og de danske virksomheder skal tilsvarende bidrage til at øge fastholdelsesfrekvensen for de udenlandske studerende efter endt studie.

Der vil i kontrakterne med de to operatører blive opstillet klare og målbare mål og resultatkrav til indsatsen.

Budget i mio. kr.

Virksomhedsopsøgende arbejde	2.5 mio.
Møde og informationsvirksomhed, herunder karrieremesser	1.0 mio.
Praktisk bistand til de udenlandske studerende	1.5 mio.
Udviklingsaktiviteter, herunder udvikling af database og netværk	1.0 mio.
I alt	6.0 mio.

Finansiering

Region	1.5 mio.
Europæisk socialfond (mål 2)	3.0 mio.
Øvrig offentlig og privat finansiering	1.5 mio.
I alt	6.0 mio.

Det skal bemærkes, at øvrig medfinansiering kan have karakter af medgået tid.

Forankring efter projektperioden

Indsatsen forventes forankret i de institutioner, der varetager indsatsen i projektperioden, idet en del af deres opgave bliver at vurdere indsatsens bæredygtighed efter projektperioden.

Evaluering

Regionsrådet indgår – som besluttet på mødet i Vækstforum den 13. september 2007 og Regionsrådet den 9. oktober 2007 - en resultatkontrakt, der præciserer, hvilke mål og resultatkrav operatøren skal opfylde. Ved indsatsens ophør bør alle mål og resultatkrav være opfyldt. I modsat fald skal operatøren redegøre for eventuelle afvigelser. Slutudbetaling finder først sted, når revisorpåtegnet regnskab og afsluttende opfølgning er regionen i hænde. Alle resultater og delresultater skal i øvrigt gøres offentlig tilgængelige.